

KULTURNA ANALIZA

Mali pregled sajмова knjiga u regiji i novih romana koji su mi važni

U nedjelju, na ljubljanskom sajmu knjiga, govorili smo o odličnom romanu Dine Bauka Konec. Znova. (Kraj. Ponovo.), upravo nagrađenom za najbolji prvijenac godine u Sloveniji, romanu o izbrisanim ljudima i vremenima, o brisanju sjećanja, veza i emocija, o tome kako je jedno društvo bezbrižno uživalo svoj život nakon tuđih smrti. Dino, inače odvjetnik i kolumnist Mladine, napisao je roman koji po mnogočemu odudara od onog što se u Sloveniji piše i zasluženo pozeo odlične kritike i svoju prvu nagradu (slobodno navalite preživjeli hrvatski izdavači, nitko vam to neće zamjeriti), pa je bilo ugodno govoriti s njim o nekim, s njegovim romanom lepršavo povezanim temama, o Ljubljani osamdesetih, o onim osamdesetima koje su promijenile sve, o Jugoslaviji i njenoj arhitekturi (ipak je bio 29. novembra), o izbjegavanju jugonostalgije, i naravno o literaturi i knjigama.

Danas sam u Puli

Danas, u subotu, u Puli, na tamošnjem sajmu knjiga, Sa(n)jam knjige, sudjelovat ću u razgovoru o kao sevdalinka tužnom, a predivnom autobiografskom romanu Amarcord Namika Kabila (scenarista filma Kod amidže Idriza), o tom naopačke napisanom holivudskom filmu u kom priča počinje sa zalaskom sunca u Kaliforniji, a završava spuštanjem u sarajevsku maglu i rane trebinjske uspomena, i u kom čitatelj ne može dočekati buđenje iz očajnog američkog sna i da pisac-taksista uspije pobjeći iz Los Angelesa nazad u život, u onaj život u kom čovjek nešto vrijedi. Govorit ćemo, siguran sam, o taksiranju, o filmu, o razlikama između američkog i našeg svijeta, o nepripadanju, o samoći, i naravno, o literaturi i knjigama.

Tu smo samo zbog njih

U utorak letim u Rim, na tamošnji sajam knjiga, i opet ću, čini mi se, govoriti o knjigama i o literaturi, i opet ću, kao u Ljubljani i Puli, biti okružen ljudima kojima one nešto znače i koji u čitanju knjiga još uvijek nalaze smisao, tom šačicom ljudi koja i dalje kupuje i čita knjige, odlazi na razgovore s piscima i pažljivo sluša što oni imaju reći.

I opet ću gledati oko

PIŠE GORAN VOJNOVIĆ

KNJIŽEVNIK I REDATELJ

petak nagurali svi još živi Puljani da čuju nešto o još jednom pulskom romanu velikog srpskog pisca Dragana Velikića, Islednik, o jednoj intimnoj ispovijesti, u kojoj se njihov grad pretvara u piščevu dječju sobu po kojoj on traga za svojom pokojnom majkom i svojim vlastitim životom pred kojim je predugo bježao.

Zar nije posve irealno čitati knjige i pričati o njima u državi u kojoj osamdeset posto ljudi podržava postavljanje žičanih ograda na svojim granicama? Zar nije suludo pisati intimne ispovijesti u Europi

otvaranju sajma da je pisanje i čitanje knjiga besmislena, ali nužna sloboda (bila je to jedna od rijetkih suvislih stvari koje je taj ogorčeni i vidno potreseni pisac prilikom svog posjeta Ljubljani uspio reći) i lako se složiti sa njim, ali što kada sve nove vijesti povećavaju onu besmislenost i smanjuju prostor slobode.

Rijetki smo preživjeli

U meni tako, na svakom novom sajmu, sve glasnije odzvanja cinična opaska beogradskog taksiste s kojim sam se prije nekoliko godina uzaludno pokušavao probiti

Čitanje knjiga je besmislena ali nužna sloboda, jer sve nove vijesti povećavaju besmislenost i smanjuju prostor slobode. U meni tako, na svakom novom sajmu, stalno odzvanja opaska beogradskog taksiste s kojim sam se prije nekoliko godina pokušavao probiti kroz masu posjetitelja beogradskog sajma knjiga: "Vidi ti njih. Svi čitaju knjige, a vidi na šta nam država liči."

sebe, ne vjerujući da je sve to istinito i da su ti ljudi zaista tu i da mi stvarno pričamo to što pričamo, da su oko nas stvarno knjige i da smo svi mi tu samo zbog njih.

Nije li irealno čitati?

Jer svaki put kad uđem na neki sajam knjiga, jači je u meni osjećaj da sam ušao u neki paralelni, skoro pa fiktivni svijet, u nečiju izmišljenu priču. Na trenutak mi se učini da su i filmski svjetovi, s kao kuća velikim paukovima i letućim bićima sa tri glave, bliže realnosti od ljubljanskog Cankarjevog doma, koji je premali za sve koji bi htjeli čuti pjesnikinju Svetlanu Makarović, ili pulskog Doma hrvatskih branitelja u kojega su se, čini se, u

koja veselo pleše na rubu propasti, koja sve življe sanja neki mini Schengen i neku mini Europsku uniju, koja sanja velike ratove na stranoj obali svoga mora? Zar nije besmisleno održavati sajmove knjiga u svijetu koji je uvjeren da je došlo vrijeme za završni sukob civilizacija, koji ne mari za neizbježno globalno zagrijavanje koje pogađa ili će pogoditi stotine milijuna ljudi širom planete i koji ravnodušno gleda kako velesile napinju svoje mišice kao da se radi o zagrijavanju za novo kolo Lige prvaka?

Prostor slobode

Gost ljubljanskog sajma knjiga, francuski filozof i pisac Pascal Bruckner rekao je u svom govoru na

kroz masu posjetitelja beogradskog sajma knjiga, sajma svih naših sajмова: "Vidi ti njih. Svi čitaju knjige, a vidi na šta nam država liči."

Biće da su knjige naše posljednje utočište, duhovni prostor u koji bi svakog dana da pobjegnemo od realnosti u kojoj je za nas iz dana u dan sve manje mjesta i iz koje ćemo uskoro sami sebe protjerati da nas ne bi protjerali drugi, manje bespoštedni i sažaljivi.

Tema ovogodišnjeg pulskog sajma, Otok-geto-azil, zapravo je konstatacija onoga što je nama, čitateljima i piscima, preostalo. Mi, rijetki preživjeli knjigoljupci u ovim nepismenim vremenima, kao na nekom zaboravljenom i od svijeta napuštenom otoku, i dalje pišemo jedni drugima, i dalje čitamo svoje priče, sastajemo se i razmjenjujemo svoje misli o njima, pretvaramo se da je sve to važno i neophodno, i što je najvažnije, u svemu tome nalazimo nešto za što vrijedi trošiti većinu svog sve odmjenijeg vremena.

Na sve treba biti spreman

I ostajemo neizlječivi. Na islamski terorizam mi ćemo odgovoriti ponovnim čitanjem Alamuta Vladimira Bartola, na rusko-turski sukob istovremenim čitanjem novog romana Orhana Pamuka i autobiografijom Vladimira Nabokova Speak, Memoir (barem će moj odgovor biti takav), a za svaki slučaj ćemo na nekom sajmu potražiti i neki roman o smaku svijeta. Jer takva su vremena. Na sve treba biti spreman. ■

Odlična knjiga slovenskog pisca Dine Bauka

U Puli danas govorim o knjizi Amarcord